

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เครือข่ายและกลยุทธ์การสื่อสารของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี มุลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล
3. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย
4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
5. เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. การนำเสนอข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เครือข่ายและกลยุทธ์การสื่อสารของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี มุลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารของมุลนิธิกสิกรรมธรรมชาติว่ามี กลยุทธ์การสื่อสารอย่างไรที่นำมาซึ่งการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และการสร้างเครือข่ายการสื่อสารของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกร อีกทั้งยังศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาของสถาบันพัฒนา การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี มุลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ

โดยการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงลึก (In depth) ที่จะมุ่งแสวงหาข้อเท็จจริงตามวิธีการถ่ายทอดของมุลนิธิกสิกรรมธรรมชาติโดยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร (Document Study)
2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)
3. การสังเกตการณ์ที่ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์ (Observation as Participant)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informants)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Key Informants) โดยได้เลือกศูนย์เครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งเป็นศูนย์เครือข่ายที่มีเกษตรกรเป็นผู้ก่อตั้ง โดยสามารถแบ่งได้ ดังนี้

1. คณะทำงานเชิงนโยบาย ได้แก่

- ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร (ผู้ก่อตั้งและประธานมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ)
- อ.ธีระ วงษ์เจริญ (ประธานเครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ)
- คุณวิภา ภิญโญโชติวงษ์ (เลขานุการมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ)
- นางสาวศลิษา ศัลยกำธร (ผู้อำนวยการศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง จังหวัดชลบุรี)
- นายทองเหมาะ แจ่มแจ้ง (ผู้ก่อตั้งและประธานสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี)

2. เจ้าหน้าที่ และคณะวิทยากรกลางจากมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ ได้แก่

- คุณเทวิน ชูชีพ (วิทยากรกลาง และเกษตรกร)
- คุณสุรางค์ แก้วคำ (เจ้าหน้าที่ประสานงาน)
- คุณสุธี จิระพัฒนา (วิทยากรกลาง)

3. เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรและเกษตรกรที่ผ่านอบรมจากสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ (โดยเกษตรกรมีคุณสมบัติ ดังนี้ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ถือว่าเกษตรกรได้มีการลองผิดลองถูกมาพอสมควรแล้ว หลังจากอบรมแล้วได้นำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปประยุกต์ใช้) ดังนี้

- พระมหาปิตติ์ สุตวิโส (วิทยากรและเจ้าอาวาสวัดเกาะ)
- คุณปรานอม เข้มเพชร (วิทยากรและเกษตรกร)
- กำนันสุวัฒน์ ตราทอง (วิทยากรและเกษตรกร)
- คุณพงษ์ศักดิ์ ศรีสะอาด (วิทยากรและเกษตรกรอำเภอศรีประจันต์)
- คุณอารีย์ วงศ์วัดิสกุล (วิทยากร)
- น.ต.กริษา ศรีสะอาด (วิทยากร)
- คุณอำพล มาลาวัลย์ (วิทยากรและเกษตรกร)

- คุณกนกวรรณ ยางทอง เจ้าหน้าที่ประสานงาน (วิทยากรและเกษตรกร)
- คุณทวี แจ่มแจ่ม (วิทยากรและเกษตรกร)
- คุณนิภา ภคธีระเธียร (วิทยากรและเจ้าหน้าที่ตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดสุพรรณบุรี)

- คุณแสงเกียรติ แสงเรือง (เกษตรกร)
- คุณสะอาด แก่นคำ (เกษตรกร)
- คุณส้มเช้า เรืองวิทย์ (เกษตรกร)
- คุณอ้อม ผันจันทา (เกษตรกร)
- คุณละออง อาซาอินทร์ (เกษตรกร)

4. บุคคลในเครือข่ายของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่

- คุณพงษ์ศักดิ์ ศรีสะอาด (เกษตรอำเภอศรีประจันต์)
- คุณนิภา ภคธีระเธียร (เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดสุพรรณบุรี)
- พระมหาปิตติ์ สุตวิโส (เจ้าอาวาสวัดเกาะ)
- คุณรัตนา สมบุญณวิทย์ (เครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพ)
- จุฬารัตน์ วงษ์ชาญ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ สุพรรณบุรี)
- คุณชุตานภรณ์ โพธิ์แจ้ง (เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนงาน)
- คุณวิชัย อุดมพงศ์ลักษณ์ (พิธีกรและรองกรรมการผู้จัดการเครือพานิราม่า)
- คุณประภาณิษ ฐันนทา (เจ้าหน้าที่ประสานงาน)

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เครือข่ายและกลยุทธ์การสื่อสารของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี มูลนิธิสิทธิกรรมธรรมชาติ” มีลำดับขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้ คือ

1. ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการวิจัย โดยศึกษาจากเอกสาร และ การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ทบทวนแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเข้าไปศึกษาข้อมูลจริงในภาคสนาม

3. เตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึกและการออกสังเกตการณ์ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้น กรอบสังเกตการณ์ สมุดจดบันทึก กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง (ซึ่งผู้วิจัยจะเลือกใช้ตามความเหมาะสมของผู้ให้ข้อมูล) เป็นต้น

4. เตรียมคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลักและเตรียมกรอบสังเกตการณ์ในการศึกษาภาคสนาม

5. การติดต่อประสานงานในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ในขั้นตอนนี้เมื่อผู้วิจัยประสานงานเรื่องวัน เวลา และสถานที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายได้แล้ว ผู้วิจัยจะชี้แจงประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายก่อน

6. สัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มเป้าหมายจากมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติและสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรีแบบเฉพาะเจาะจงตามที่ได้ทำการคัดเลือก และนัดหมายไว้ รวมทั้งเข้าร่วมสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ในช่วงที่เกษตรกรเรียนรู้ตามหลักสูตรแล้วนำความรู้ที่ได้ไปทดลองปฏิบัติในฐานปฏิบัติการต่าง ๆ

7. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมมาทั้งหมด โดยแยกประเด็นดังนี้

7.1 กลยุทธ์การสื่อสารของสถาบันการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

- กลยุทธ์เกี่ยวกับผู้ส่งสาร
- กลยุทธ์เกี่ยวกับการสร้างสาร
- กลยุทธ์การใช้สื่อ

7.2 เครือข่ายการสื่อสารของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

- รูปแบบเครือข่าย
- รูปแบบการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสาร
- บทบาทของสมาชิกในเครือข่าย

7.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

- ปัจจัยภายใน เช่น นโยบาย แผนการดำเนินงาน งบประมาณ เจ้าหน้าที่
- ปัจจัยภายนอก เช่น เกษตรกร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภูมิประเทศ

โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงลึก และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ

เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และเป็นไปตามหลักวิชาการ ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นภาพรวมเกี่ยวกับภาคีเครือข่ายและกระบวนการสื่อสารได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยให้ได้มากที่สุด ดังนี้

การศึกษาจากเอกสาร (Document Study)

ผู้วิจัยได้ศึกษาสื่อและเอกสารต่าง ๆ (Document Study) ที่ทางสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรีจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของทางสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งศึกษาถึงนโยบายและแผนการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาและค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่

1. แผนการดำเนินงานหรือแผนปฏิบัติการของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ตัวอย่างสื่อและเอกสารที่ใช้ในการเผยแพร่

ทั้งนี้วิธีการวิจัยโดยการศึกษาดูจากเอกสาร (Document Study) เพื่อให้ทราบถึงนโยบายและแผนการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์จังหวัดสุพรรณบุรี

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่มโดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Key Informants) คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งได้แก่

คณะทำงานของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่

1. คณะทำงานเชิงนโยบาย เพื่อให้ทราบถึง

- 1.1 นโยบายและแผนการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

1.2 การสร้างเครือข่ายการสื่อสารของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์
จังหวัดสุพรรณบุรี

1.3 กลยุทธ์การสื่อสารของเกษตรกรในสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์
จังหวัดสุพรรณบุรี

1.4 การวางแผนในอนาคตสำหรับการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้
เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

1.5 ปัจจัยการดำรงอยู่ของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัด
สุพรรณบุรีได้แก่ ปัจจัยภายใน เช่น นโยบาย แผนการดำเนินงาน งบประมาณ ระยะเวลา ความ
ชำนาญ เจ้าหน้าที่ และปัจจัยภายนอก เช่น เกษตรกร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภูมิประเทศ

2. เจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงานของมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติจำนวน 4 คน เพื่อให้
ทราบถึง

2.1 วิธีการและรูปแบบของการติดต่อสื่อสาร

2.2 บุคคลในเครือข่ายการสื่อสาร

2.3 อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

3. เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร เพื่อให้ทราบถึง

3.1 กลยุทธ์การสื่อสารของเกษตรกรในสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์
จังหวัดสุพรรณบุรี

3.2 วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาต่าง ๆ ไปยังเกษตรกร

3.3 รูปแบบการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้ภายในสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์
จังหวัดสุพรรณบุรี

3.4 อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนการสอน
เกษตรกรที่ศึกษาอยู่ในสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อ
ทราบถึง

- ลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร
- ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกร
- ลักษณะของเครือข่ายการสื่อสาร
- ผลที่เกิดขึ้นจากการเข้าอบรมในสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัด
สุพรรณบุรี
- อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนการสอน

การสังเกตการณ์ที่ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์ (Observation as Participant)

โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์ที่ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์ (Observation as Participant) ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรีในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 โดยสังเกตการณ์ในช่วงที่เกษตรกรเรียนรู้ตามหลักสูตรแล้วนำความรู้ที่ได้ไปทดลองปฏิบัติในฐานปฏิบัติ รวมทั้งจากกิจกรรมที่เกษตรกรทำร่วมกับสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นการสังเกต

1. การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามหลักสูตรต่าง ๆ ของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์

2. การจัดกิจกรรมในช่วงของการทดลองปฏิบัติในฐานปฏิบัติการ

3. ลักษณะการดำเนินงานด้านการสื่อสารในช่วงการเรียนรู้และหลังจากจบหลักสูตร

4. ปัจจัยอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

5. อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนการสอน

ทั้งนี้วิธีการวิจัยโดยการสังเกตการณ์ที่ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์ (Observation as Participant) เพื่อให้ทราบถึง

- กระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน การปฏิบัติและการร่วมกิจกรรมของเกษตรกร
- การสื่อสารที่ใช้ในการเรียนการสอนและการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
- ลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร
- บรรยากาศและปัจจัยอื่น ๆ ระหว่างการเรียนรู้หรือการร่วมกิจกรรม
- อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนการสอน
- ลักษณะของเครือข่ายการสื่อสาร

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้มีดังนี้ คือ

1. แบบการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2. แบบสัมภาษณ์โดยอิงโครงสร้างปานกลาง (Semi-Structure Interview) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ โดยที่ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายไว้ล่วงหน้าแล้ว โดยเน้นการใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ในการสัมภาษณ์เพื่อให้

กลุ่มเป้าหมายสามารถให้รายละเอียดได้อย่างเต็มที่ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์และอภิปรายผล ดังนี้คือ

2.1 นโยบายและแผนการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

2.2 รูปแบบและลักษณะเครือข่ายการสื่อสารของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

2.3 กลยุทธ์การสื่อสารของเกษตรกรในสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

2.4 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

2.6 อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนการสอนในสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

3. แบบสังเกตการณ์ (บันทึกภาคสนาม)

4. เทปบันทึกเสียงและสมุดบันทึก ผู้วิจัยนำมาใช้ในการบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์ ซึ่ง จะขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทุกครั้ง ซึ่งต้องระมัดระวังในการใช้ให้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล เป็นราย ๆ ไป

5. กล้องถ่ายรูป ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บภาพในระหว่างการเข้าร่วมสังเกตการณ์ แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

6. ผู้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะเป็นผู้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดด้วยตนเอง

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งแนวคำถามในแบบสัมภาษณ์ออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสำหรับคณะทำงานเชิงนโยบาย

แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสำหรับคณะทำงานเชิงนโยบาย แบ่งออกเป็น 2 หมวด ได้แก่

หมวดที่ 1 แนวคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางด้านประชากรของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ เชิงนโยบาย เช่น ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง, การศึกษา, ภูมิลำเนา, ประสบการณ์ในการทำงาน, บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบโดยทั่วไป, บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับมูลนิธิ กลไกกรรมธรรมชาติหรือศูนย์เครือข่าย

หมวดที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับเครือข่ายและกลยุทธ์การสื่อสารของสถาบัน พัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เช่น นโยบายและแผนการดำเนินงานของสถาบัน, นโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ของสถาบัน, แนวทางการใช้สื่อและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของมูลนิธิ-สถาบัน-เกษตรกร, ลักษณะการติดต่อสื่อสารกันระหว่างมูลนิธิและสถาบัน, การวางแผนในอนาคตสำหรับการดำเนินงานของสถาบัน พัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางแก้ไข

แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะจงสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงานของมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ

แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงานของมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ ได้แก่ แนวคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางด้านประชากรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงาน เช่น ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง, การศึกษา, ภูมิลำเนา, ประสบการณ์ในการทำงาน, บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ, วิธีการ/เนื้อหา/ลักษณะการติดต่อสื่อสารระหว่างศูนย์เครือข่ายกับศูนย์ประสานงาน

แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสำหรับเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร

แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสำหรับเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร แบ่งออกเป็น 3 หมวด ได้แก่

หมวดที่ 1 แนวคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางด้านประชากรของเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร เช่น ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง, การศึกษา, ภูมิลำเนา, ประสบการณ์ในการทำงาน, ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้, บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบโดยทั่วไป, บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับศูนย์เครือข่าย

หมวดที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการสื่อสาร ของเกษตรกรในศูนย์เครือข่าย เช่น ลักษณะการติดต่อสื่อสารกับสมาชิก, ลักษณะการติดต่อสื่อสารระหว่างศูนย์เครือข่าย, กิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เครือข่าย, รูปแบบการสื่อสารที่ใช้ในศูนย์เครือข่าย, สื่อการสอนที่ใช้ในศูนย์เครือข่าย, วิธีการเรียนรู้ของเกษตรกรในศูนย์เครือข่าย, วิธีการสร้างความร่วมมือกับชุมชน, การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เครือข่าย, ลักษณะเฉพาะที่สมาชิกในกลุ่มคิดว่าเหมือนกัน, ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดความรู้ไปยังเกษตรกร, ปัญหาและอุปสรรคระหว่างการถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งแนวทางแก้ไข

หมวดที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารของเกษตรกรในศูนย์เครือข่าย เช่น กลยุทธ์การสื่อสารของเกษตรกรในสถาบัน, วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาต่าง ๆ ไปยังเกษตรกร, กิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน, รูปแบบการสื่อสารที่ใช้ในสถาบัน, สื่อการสอนที่ใช้ในสถาบัน, วิธีการเรียนรู้ของเกษตรกรในสถาบัน, วิธีการสร้างความร่วมมือ, การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในสถาบัน, ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดความรู้ไปยังเกษตรกร, ปัญหาและอุปสรรคระหว่าง การถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งแนวทางแก้ไข

แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสำหรับเกษตรกรที่ผ่านการศึกษจากสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสำหรับเกษตรกรที่ศึกษาอยู่ใน แบ่งออกเป็น 3 หมวด ได้แก่

หมวดที่ 1 แนวคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางด้านประชากรของเกษตรกรที่ผ่านการศึกษจากศูนย์เครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ เช่น ชื่อ-สกุล, ภูมิลำเนา, ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม, ระยะเวลาในการเข้าศึกษาในศูนย์เครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ, หลักสูตรที่เข้าศึกษา

หมวดที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในสถาบัน เช่น การรับทราบข้อมูล ข่าวสารจากทางสถาบัน, ทักษะคิด ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าศึกษาในสถาบัน, บทบาทของเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งการเรียนการสอนในชั้นเรียน และการร่วมกิจกรรมกับชุมชน, เหตุผลที่เข้าศึกษาในสถาบัน, ลักษณะการเรียนรู้ของเกษตรกร, ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาและร่วมกิจกรรมของเกษตรกรในสถาบัน, ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในสถาบัน, ลักษณะทางครอบครัวของเกษตรกร, สื่อการเรียนที่สถาบันใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้, ผลที่ได้หลังจากการเข้าศึกษา, ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัสดุ / อุปกรณ์ที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และจัดกิจกรรม, ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา ข้อมูลที่ได้รับจากวิทยากรผู้สอนกับการนำไปประยุกต์ใช้จริง, องค์กรณ์อื่น ๆ ที่เข้ามา มีบทบาท มีส่วนร่วมและให้การสนับสนุน

หมวดที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในสถาบัน เช่น ผลของการเข้าร่วม, ลักษณะการมีส่วนร่วม (บทบาทการเป็นผู้ส่งสารและรับสาร) ของเกษตรกรทั้งในด้านการเรียนรู้ในชั้นเรียนและการร่วมกิจกรรมกับชุมชน, บทบาทของเกษตรกรในขณะศึกษาในชั้นเรียน, บทบาทของเกษตรกรในขณะศึกษาในภาคปฏิบัติ, บทบาทของเกษตรกรในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน, อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนการสอน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ก่อนที่ผู้วิจัยจะนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์เพื่อวัดความตรงในด้านความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งผู้วิจัยจะตรวจสอบว่าเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายนั้นมีความตรงและครบถ้วนตามประเด็นที่ต้องการวัดในงานวิจัยหรือไม่และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเฉพาะหน้า (Face Validity) โดยผ่านการตรวจสอบแนวทางการสัมภาษณ์ตลอดจนข้อคำถามจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาถึงความครอบคลุมของคำถาม การสื่อความหมายในประเด็นคำถามให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์โดยอิงโครงสร้างปานกลาง (Semi-Structure Interview) โดยเน้นการใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ซึ่งได้กำหนดประเด็นในแบบสัมภาษณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายการสื่อสารของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาของสถาบันการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยวิธีการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ความแม่นยำ ความเชื่อถือได้และความครบถ้วนของข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด โดยผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบหลายวิธี คือ

1. การตรวจสอบด้านเอกสาร (Document) ประกอบด้วยแผนการดำเนินงาน ตัวอย่างสื่อและเอกสารที่ใช้เผยแพร่ความรู้ โดยตรวจสอบจากเอกสารของมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ เอกสารของเครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ และเอกสารของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. การตรวจสอบด้วยการสังเกตการณ์ (Observation as Participation) โดยผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์เรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี หลังจากการเข้าไปสังเกตการณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะบันทึกภาคสนาม

และจัดแยกประเภทข้อมูลเป็นหมวดหมู่แบบคร่าว ๆ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่ได้รับและที่ขาดหายไป เพื่อให้สะดวกต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งต่อไป

3. การตรวจสอบจากการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) พิจารณาจากแหล่งบุคคลที่สัมภาษณ์ โดยบุคคลที่ให้ข้อมูลนั้นมีจำนวนหลายคน และครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้องทุกด้าน

4. การตรวจสอบหลังจากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว โดยผู้วิจัยจะทำการซักถามและพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ กับ บุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมในมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติและศูนย์เครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติเพื่อทราบว่าข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนั้นผู้วิจัยมีความเข้าใจที่ถูกต้องจริงหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล หลากหลายรูปแบบมาวิเคราะห์ ทั้งข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึก และข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ และเป็นไปตามหลักวิชาการซึ่งจะทำให้มองเห็นภาพรวมที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยข้อมูลทั้งหมดเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ไม่สามารถแจกแจงได้ จึงต้องสรุปแต่ละประเด็นที่ศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์สรุปรวมนำข้อมูลสาระสำคัญของแต่ละประเด็นมาพิจารณาและตีความหมายของข้อมูล เพื่อนำไปสู่การสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยต่อไป ทั้งนี้สามารถแจกแจงขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยต่อไป ทั้งนี้สามารถแจกแจงขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้ คือ

1. จากข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมา นำมาพิจารณาว่าเป็นไปตามแนวคิดและทฤษฎีที่มีอยู่หรือไม่ อย่างไร
2. ตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาว่าครบถ้วนเพียงพอที่จะตอบคำถามนำวิจัยที่ได้ตั้งไว้หรือไม่
3. จัดกลุ่มข้อมูลที่ได้มาให้อยู่ในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้
4. สร้างข้อสรุปชั่วคราวโดยนำแนวคิด และทฤษฎีมาเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จัดกลุ่มแล้ว เพื่อแสดงให้เห็นผลของการพิสูจน์ข้อค้นพบเบื้องต้นว่าเป็นไปตามทฤษฎีหรือไม่ อย่างไร
5. เชื่อมโยงข้อมูลให้สมบูรณ์ และพิจารณาอีกครั้งว่าข้อสรุปที่ได้มานั้น สามารถตอบปัญหานำวิจัยที่ได้ตั้งไว้หรือไม่

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยแยกการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 5 บท โดยในบทที่ 1 นำเสนอถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย ปัญหานำวิจัย ขอบเขตการวิจัย นิยามศัพท์ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ บทที่ 2 นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรแบบยั่งยืนและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสาร แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล บทที่ 4 ผลการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในรูปของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analysis Description) เพื่อชี้ให้เห็นถึงการสร้างเครือข่ายการสื่อสารของสถาบันการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี กลยุทธ์การสื่อสารของเกษตรกร และปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาของสถาบันการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งลำดับของการนำเสนอแบ่งได้เป็นดังนี้ คือ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารของเกษตรกรในสถาบันการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยแบ่งการนำเสนอตามกลยุทธ์การสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้ในสถาบันการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างเครือข่ายการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของสถาบันการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี และนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาของสถาบันการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี บทที่ 5 นำเสนอสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล โดยแยกออกเป็น 3 ส่วน คือ กลยุทธ์การสื่อสารของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เครือข่ายการสื่อสารของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี และปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาของสถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี และข้อเสนอแนะในการวิจัย